HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

26 septembrie 2013 *

„Spațiul de libertate, securitate și justiție — Cooperare judiciară în materie civilă — Regulamentul (CE) nr. 44/2001 — Articolul 34 punctele 3 și 4 — Recunoașterea unei hotărâri pronunțate într-un alt stat membru — Situație în care hotărârea menționată este ireconciliabilă cu o altă hotărâre pronunțată anterior în același stat membru între aceleași părți într-o cauză având același obiect și aceeași cauză”

În cauza C-157/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesgerichtshof (Germania), prin decizia din 8 martie 2012, primită de Curte la 30 martie 2012, în procedura

Salzgitter Mannesmann Handel GmbH

împotriva

SC Laminorul SA,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, domnii J. Malenovský, U. Lõhmus și M. Safjan (raportor) și doamna A. Prechal, judecători,

avocat general: domnul N. Wahl,

grefier: doamna A. Impellizzeri, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 14 martie 2013,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Salzgitter Mannesmann Handel GmbH, de C. von Carlowitz, de O. Kranz, de C. Müller și de T. Rossbach, Rechtsanwälte;

— pentru guvernul german, de J. Möller și de T. Henze, precum și de J. Kemper, în calitate de agenți;

— pentru guvernul spaniol, de S. Centeno Huerta, în calitate de agent;

— pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de S. Varone, avvocato dello stato;

— pentru guvernul român, de R. Giurescu și de A. Voicu, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: germana.

— pentru Comisia Europeană, de W. Bogensberger și de A.-M. Rouchaud-Joët, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 mai 2013,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 34 punctul 4 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Salzgitter Mannesmann Handel GmbH (denumită în continuare „Salzgitter”), pe de o parte, și SC Laminorul SA (denumită în continuare „Laminorul”), pe de altă parte, cu privire la o cerere de încuviințare a executării în Germania a unei hotărâri pronunțate de o instanță română prin care Salzgitter a fost obligată la plata sumei de 188 330 de euro către Laminorul.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 44/2001

3 Considerentele (2) și (15)-(17) ale Regulamentului nr. 44/2001 au următorul cuprins:

„(2) Anumite disparități între normele interne care reglementează competența judiciară și recunoașterea hotărârilor împiedică buna funcționare a pieței interne. Adoptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament este indispensabilă.

[...]

(15) În interesul administrării armonioase a justiției, este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în două state membre a unor hotărâri ireconciliabile. Trebuie să fie prevăzut un mecanism clar și eficace de rezolvare a cazurilor de litispendență și de conexitate [...].

(16) Încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivel[ul Uniunii Europene] justifică recunoașterea de plin drept a hotărârilor pronunțate într-un stat membru fără să fie necesară, cu excepția contestațiilor, recurgerea la o altă procedură.

(17) În virtutea aceluiași principiu al încrederii reciproce, procedura în temeiul căreia o hotărâre pronunțată într-un stat membru devine executorie în alt stat membru trebuie să fie eficientă și rapidă. În acest sens, hotărârea de încuviințare a executării unei hotărâri trebuie să fie făcută practic automat în urma unor verificări pur formale ale documentelor furnizate, fără ca instanța să aibă posibilitatea de a invoca din oficiu unul dintre motivele de neexecutare prevăzute în prezentul regulament.”

4 Articolul 32 din regulamentul menționat prevede:

„În sensul prezentului regulament, «hotărâre» înseamnă o hotărâre pronunțată de o instanță dintr-un stat membru, indiferent de denumirea acesteia [...]”

5 Potrivit articolului 33 alineatul (1) din acest regulament:

„O hotărâre pronunțată într-un stat membru este recunoscută în celelalte state membre fără să fie necesar să se recurgă la vreo procedură specială.”

6 Articolul 34 punctele 3 și 4 din regulamentul menționat prevede următoarele:

„O hotărâre nu este recunoscută:

[...]

3. dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată într-un litigiu între aceleași părți în statul membru solicitat;

4. dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată anterior într-un alt stat membru sau într-un stat terț între aceleași părți într-o cauză având același obiect și aceeași cauză, cu condiția ca hotărârea pronunțată anterior să întrunească condițiile necesare pentru a fi recunoscută în statul membru solicitat.”

7 Potrivit articolului 38 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001:

„O hotărâre pronunțată într-un stat membru și care este executorie în statul în cauză este pusă în executare într-un alt stat membru atunci când, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, a fost declarată executorie în statul respectiv.”

8 Articolul 41 din acest regulament are următorul cuprins:

„Hotărârea este declarată executorie imediat după îndeplinirea formalităților [...], fără nicio examinare în temeiul articolelor 34 și 35. Partea împotriva căreia se solicită executarea nu poate, în această fază a procedurii, formula apărări.”

9 Potrivit articolului 43 din acest regulament:

„(1) Oricare dintre părți poate introduce o acțiune împotriva hotărârii privind cererea de încuviințare a executării.

[...]

(3) Acțiunea este examinată în conformitate cu normele care reglementează procedura contradictorie.

[...]”

10 Articolul 45 din regulamentul menționat prevede:

„(1) Instanța sesizată cu acțiunea prevăzută la articolul 43 sau 44 nu poate refuza sau revoca o hotărâre de încuviințare a executării decât pentru unul dintre motivele prevăzute la articolele 34 și 35. [...]

(2) Hotărârea pronunțată în străinătate nu poate fi revizuită pe fond în nicio situație.”

11 Articolul 46 alineatul (1) din același regulament prevede:

„Instanța sesizată cu acțiunea prevăzută la articolul 43 sau 44 poate, la cererea părții împotriva căreia se solicită executarea, să suspende acțiunea, dacă hotărârea străină face, în statul membru de origine, obiectul unei căi de atac ordinare sau dacă termenul pentru introducerea unei astfel de acțiuni nu a expirat încă; în acest din urmă caz, instanța poate specifica termenul în care poate fi exercitată calea de atac ordinară."

Litigiul principal și întrebarea preliminară

12 Din decizia de trimitere reiese că Laminorul, care are sediul în România, a formulat o acțiune la Tribunalul Brăila (România) împotriva Salzgitter, cu sediul în Germania, pentru a obține plata unei livrări de produse siderurgice.

13 Salzgitter a arătat că această acțiune ar fi trebuit să fie formulată nu împotriva ei, ci împotriva adevăratului cocontractant al societății Laminorul, și anume Salzgitter Mannesmann Stahlhandel GmbH (denumită anterior Salzgitter Stahlhandel GmbH). Pentru acest motiv, Tribunalul Brăila a respins cererea introdusă de Laminorul printr-o hotărâre din 31 ianuarie 2008, rămasă definitivă (denumită în continuare „prima hotărâre").

14 La puțin timp după aceasta, Laminorul a introdus o nouă acțiune la aceeași instanță, formulată împotriva Salzgitter și întemeiată pe aceeași situație de fapt. Cererea de chemare în judecată a fost însă comunicată fostului reprezentant legal al Salzgitter, a cărui împuternicire era, potrivit declarațiilor Salzgitter, limitată la acțiunea în care s-a pronunțat prima hotărâre. Întrucât nu s-a prezentat nimeni pentru a reprezenta Salzgitter în ședința din 6 martie 2008 de la Tribunalul Brăila, acesta a pronunțat o hotărâre în lipsă prin care a obligat Salzgitter la plata sumei de 188 330 de euro către Laminorul (denumită în continuare „a doua hotărâre").

15 Salzgitter a formulat o acțiune în anulare împotriva celei de a doua hotărâri, motivând că nu fusese citată conform dispozițiilor legale. Această acțiune a fost respinsă prin hotărârea din 8 mai 2008 pentru motivul că Salzgitter nu a plătit taxele de timbru solicitate.

16 A doua hotărâre a fost declarată executorie în Germania de către Landgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf, Germania) prin ordonanța din 21 noiembrie 2008. Salzgitter a declarat apel împotriva acestei ordonanțe la Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf, Germania).

17 Totodată, Salzgitter a introdus în România, pe de o parte, o contestație în anulare împotriva celei de a doua hotărâri, invocând din nou lipsa procedurii de citare. Această cerere a fost declarată inadmisibilă prin hotărârea din 19 februarie 2009.

18 Pe de altă parte, Salzgitter a formulat o acțiune în revizuire întemeiată pe autoritatea de lucru judecat a primei hotărâri. Curtea de Apel Galați (România) a respins această acțiune ca tardivă prin hotărârea din 8 mai 2009, hotărâre care a fost ulterior menținută prin hotărârea pronunțată la 13 noiembrie 2009 de Înalta Curte de Casație și Justiție (România).

19 Întrucât toate căile de atac avute la dispoziție în România au fost epuizate, procedura de *exequatur* inițiată în Germania, care fusese suspendată, a fost reluată. Acțiunea formulată de Salzgitter împotriva ordonanței pronunțate de Landgericht Düsseldorf a fost respinsă ca nefondată prin hotărârea Oberlandesgericht Düsseldorf din 28 iunie 2010. În consecință, această societate a formulat recurs împotriva hotărârii respective la Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania).

20 În aceste împrejurări, Bundesgerichtshof a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 34 punctul 4 din [Regulamentul nr. 44/2001] acoperă și cazul unor hotărâri ireconciliabile pronunțate în același stat membru (statul de origine)?”

Cu privire la întrebarea preliminară

21 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere urmărește să afle dacă articolul 34 punctul 4 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că acoperă și cazul unor hotărâri ireconciliabile pronunțate de instanțele din același stat membru.

22 Pentru a răspunde la această întrebare, articolul 34 punctul 4 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat nu numai în raport cu modul de redactare a acestei dispoziții, ci și cu sistemul instituit prin regulamentul menționat și cu obiectivele urmărite de acesta (a se vedea Hotărârea din 6 septembrie 2012, Trade Agency, C-619/10, punctul 27).

23 În ceea ce privește sistemul instituit prin regulamentul amintit, trebuie observat că motivele de neexecutare îndeplinesc o funcție bine delimitată în structura elaborată prin acest regulament, care stabilește, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 35 din concluzii, un sistem complet care reglementează competența internațională, recunoașterea și executarea hotărârilor.

24 Mai întâi, interpretarea sensului și a conținutului motivelor de neexecutare a hotărârilor pronunțate într-un alt stat membru prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 trebuie să țină seama de legătura care există între, pe de o parte, motivele menționate și, pe de altă parte, normele referitoare la conexitate prevăzute de acest regulament, care vizează, conform considerentului (15) al regulamentului respectiv, să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în două state membre a unor hotărâri ireconciliabile.

25 În continuare, reiese din considerentul (17) al Regulamentului nr. 44/2001 că procedura în temeiul căreia o hotărâre pronunțată într-un alt stat membru devine executorie în statul membru solicitat nu trebuie să includă decât un simplu control formal al documentelor necesare pentru încuviințarea executării în statul membru solicitat.

26 Ca urmare a introducerii cererii prevăzute la articolul 38 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, astfel cum rezultă din articolul 41 din același regulament, autoritățile statului membru solicitat trebuie, într-o primă fază a procedurii, să se limiteze la verificarea îndeplinirii acestor formalități în vederea încuviințării executării acestei hotărâri (a se vedea Hotărârea Trade Agency, citată anterior, punctul 29).

27 Conform articolului 43 din Regulamentul nr. 44/2001, într-o a doua fază a procedurii, hotărârea de încuviințare a executării unei hotărâri pronunțate într-un alt stat membru decât statul membru solicitat poate face obiectul unei căi de atac. Motivele de contestare care pot fi invocate sunt enunțate expres la articolele 34 și 35 din Regulamentul nr. 44/2001, la care face trimitere articolul 45 din acesta (a se vedea în acest sens Hotărârea Trade Agency, citată anterior, punctul 31).

28 Lista respectivă are un caracter exhaustiv, iar elementele sale trebuie interpretate strict, întrucât constituie un obstacol în calea realizării unuia dintre obiectivele fundamentale ale Regulamentului nr. 44/2001, care are ca scop facilitarea liberei circulații a hotărârilor prin prevederea unei proceduri de *exequatur* simple și rapide (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 aprilie 2009, Apostolides, C-420/07, Rep., p. I-3571, punctul 55 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 13 octombrie 2011, Prism Investments, C-139/10, Rep., p. I-9511, punctul 33).

29 În ceea ce privește, mai precis, motivele de neexecutare întemeiate pe caracterul ireconciliabil al celor două hotărâri, textul articolului 34 punctul 4 din Regulamentul nr. 44/2001, interpretat în lumina noțiunii „hotărâre” în sensul articolului 32 din acest regulament, scoate în evidență, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 42 din concluzii, că articolul 34 punctul 4 menționat trebuie înțeles în sensul că „[o] hotărâre [pronunțată de o instanță dintr-un stat membru] nu este recunoscută [...] dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată anterior într-un alt stat membru sau într-un stat terț”.

30 Astfel, situația avută în vedere la acest articol 34 punctul 4 apare ca fiind cea în care hotărârile ireconciliabile sunt pronunțate în două state distincte.

31 Această interpretare este susținută de principiul încrederii reciproce care inspiră sistemul de recunoaștere și de executare a hotărârilor pronunțate într-un alt stat membru, astfel cum este prevăzut de Regulamentul nr. 44/2001.

32 Astfel, acest regim de recunoaștere și de executare se întemeiază, după cum reiese din considerentele (16) și (17) ale regulamentului menționat, pe încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivelul Uniunii, care impune nu numai ca hotărârile judecătorești pronunțate într-un stat membru să fie recunoscute de plin drept în alt stat membru, ci și ca procedura care vizează recunoașterea executării hotărârilor menționate în acest din urmă stat membru să fie eficientă și rapidă (a se vedea Hotărârea Trade Agency, citată anterior, punctul 40).

33 Buna funcționare a acestui sistem întemeiat pe încredere presupune ca instanțele din statul membru de origine să rămână competente pentru a aprecia, în cadrul căilor de atac instituite în ordinea juridică a statului membru menționat, legalitatea și temeinicia hotărârii care urmează a fi executată, cu excluderea, în principiu, a instanțelor din statul membru solicitat, și ca rezultatul definitiv al verificării legalității și temeiniciei hotărârii amintite să nu fie repus în discuție.

34 În acest context prevede articolul 46 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 posibilitatea suspendării acțiunii în ipoteza în care hotărârea străină face sau ar putea să facă, în statul membru de origine, obiectul unei căi de atac ordinare.

35 Astfel, incumbă justițiabilului sarcina de a exercita căile de atac prevăzute de dreptul statului membru în care se derulează procedura, ceea ce Salzgitter a încercat de altfel să facă în cadrul litigiului principal. În schimb, justițiabilul nu poate utiliza motivele de neexecutare a hotărârilor pronunțate într-un alt stat membru pentru a repune în discuție rezultatul căilor de atac respective.

36 Or, interpretarea articolului 34 punctul 4 din acest regulament potrivit căreia dispoziția respectivă ar viza și conflictul între două hotărâri pronunțate în același stat membru este incompatibilă cu principiul încrederii reciproce evocat la punctul 31 din prezenta hotărâre. O asemenea interpretare ar permite astfel instanțelor din statul membru solicitat să înlocuiască aprecierea instanțelor din statul membru de origine cu propria apreciere.

37 Astfel, după rămânerea definitivă a hotărârii la sfârșitul procedurii din statul membru de origine, neexecutarea acesteia motivată prin caracterul său ireconciliabil cu o altă hotărâre pronunțată în același stat membru ar fi comparabilă cu o revizuire pe fond a hotărârii a cărei executare se solicită, ceea ce este însă exclus în mod expres de articolul 45 alineatul (2) din Regulamentul nr. 44/2001.

38 O asemenea posibilitate de revizuire pe fond ar constitui, *de facto*, o cale de atac suplimentară împotriva unei hotărâri rămase definitive în statul membru de origine. În această privință, este cert că, astfel cum a arătat avocatul general în mod întemeiat la punctul 31 din concluzii, motivele de neexecutare prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 nu vizează să creeze căi de atac suplimentare împotriva hotărârilor naționale care au rămas definitive.

39 În sfârșit, este necesar să se arate că, întrucât lista motivelor de neexecutare este exhaustivă, astfel cum reiese din jurisprudență amintită la punctul 28 din prezenta hotărâre, motivele menționate trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte și nu se pretează, în consecință, contrar celor susținute de Salzgitter și de guvernul german, la o interpretare prin analogie, potrivit căreia ar fi vizate și hotărârile pronunțate în același stat membru.

40 Ținând seama de ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea preliminară că articolul 34 punctul 4 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că nu acoperă și cazul unor hotărâri ireconciliabile pronunțate de instanțele din același stat membru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

41 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 34 punctul 4 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că nu acoperă și cazul unor hotărâri ireconciliabile pronunțate de instanțele din același stat membru.

Semnături